

'InZicht' licht u in over nieuwe boeken, congressen en lezingen in taalkundig Nederland en België. Vermelding in deze rubriek betekent niet dat de redactie ze aanbeveelt. Voor een zo volledig mogelijk beeld hebben wij ook uw hulp nodig. Weet u iets waarvan u denkt dat het in deze rubriek thuishoort, laat het ons dan weten. Verschijningsdata en prijzen onder voorbehoud.



## Translaties

'Bij de weg, blinde afspraken zijn niet mijn kop van thee.' Deze mededeling ziet eruit als Nederlands, en is dat ook, maar is enkel te begrijpen voor wie de Engelse uitdrukkingen *by the way*, *blind date* en *not my cup of tea* kent, en daarvoor weet dat bedoeld wordt: 'Trouwens, afspraakjes met onbekenden zijn niks voor mij.' Het verschijnsel van deze letterlijke vertalingen uit het Engels is nu vrij uitvoerig geïnventariseerd in het boek *Brekend nieuws* van woordenboekmaker en taalpublicist Rik Schutz. Hij schreef er in *Onze Taal* van juni 2006 ook al een artikel over, en duidde de een-op-eenvertalingen daarin aan als 'translaties', wat zelf weer een een-op-eenvertaling van het Engelse woord *translation* is.

De invloed van het Engels op het Nederlands is zoals bekend behoorlijk groot. Via tv, film, muziek en de computer zijn we vertrouwd geraakt met het Amerikaanse en Britse idioom, dat we vrijwel moeiteloos in het Nederlands inpassen. Vaak gebeurt dat in de vorm van rechtstreekse overnames (*manager*, *cool*, *printer*), maar dus ook als translaties: opzettelijk knullige, letterlijke vertalingen die een zeker grappig effect beogen, zoals *hardwaar* (van *hardware*) en *moederneuker* (van *motherfucker*). En in sommige gevallen blijken dit soort vertalingen zelfs in een behoefte te voorzien, en dringen ze door tot het Nederlandse idioom: niet iedereen zal zich er (nog) van bewust zijn dat we *je ding doen* en *dat is niet mijn ding* aan het Engels te danken hebben.

In *Brekend nieuws* zijn veel translaties samengebracht, van *achterbanker* (van *backbencher*) en *als de poep de ventilator raakt* (van *when the shit hits the fan*) tot *zeepopera* (van *soap opera*) en *zoon van een geweer* (van *son of a gun*). Bij alle lemma's wordt het Engelse bronwoord vermeld, en een of meer citaten. In zijn voorwoord geeft Schutz een toelichting op het verschijnsel translatie en gaat hij in op de Engelse invloed op het Nederlands – die hij overigens niet per se betreurt: "(...) wanneer een taalverandering echt doorzet, beleef ik die vaker als een verrijking dan als een verloedering. Zo vind ik de komst van olijfolie, de avocado en de aubergine ook eerder een verrijking van onze keuken dan een betreuenswaardige bedreiging (...)".

*Brekend nieuws* is een uitgave van BnM uitgevers en kost € 12,50 (ingenaaid, 143 blz.).

ISBN 978 90 77907 38 6

### ■ HET MOOISTE WOORD VAN LEIDEN



In 2005 werden er op grote schaal mooiste woorden gekozen. Vrijwel iedere provincie koos er een, en er waren zelfs steden die zo'n verkiezing organiseerden. Zo ook Leiden, waar het woord *bledder*

('voetbal, groot, al dan niet kaal hoofd, grote vrouwenborst') werd uitverkoren. In *Leidens mooiste woord* worden de betekenissen en de herkomst van *bledder* en vierhonderd andere genomineerde woorden (zoals *hollawaai*, *truimeltje* en *viezele*) besproken door Hans Heestermans, oud-hoofdredacteur van de grote Van Dale. In de inleiding wordt ingegaan op de eigenaardigheden van het Leids, waaronder de uitspraak en de Vlaamse en Franse invloed die dit stadsdialect heeft ondergaan.

*Leidens mooiste woord* is een uitgave van Selexyz Kooyker en het Leidsch Dagblad en kost € 11,95 (gelijmd, 127 blz.). ISBN 978 90 8680 018 6

### ■ TAALTOETS



Inburgeraars die in aanmerking willen komen voor een voorlopige verblijfsvergunning, moeten sinds maart 2006 een 'Toets gesproken Nederlands' afleggen. Het boek *Op weg* van Jenny van der

Toorn-Schutte, auteur van meerdere boeken voor mensen die het Nederlands als tweede taal leren, bereidt hen voor op dit taalexamen. In twintig korte lessen komen alle onderdelen aan bod: woordenschat, luisteren en nazeggen, vragen, en tegenstellingen. Het boek bevat ook oefeningen en een proefexamen, en veel zaken worden verduidelijkt met een illustratie. Op de twee bijgeleverde cd's wordt het boek in zijn geheel voorgelezen.

*Op weg. Voorbereiding op de taaltoets van het inburgeringsexamen* is een uitgave van Boom en kost € 24,50 (ingenaaid, 111 blz.).

ISBN 978 90 8506430 5

### ■ ETYMOLOGIE VOOR DE JEUGD



Binnen vrij korte tijd zijn er twee etymologische woordenboeken voor kinderen verschenen. Na het *Junior etymologisch woordenboek* van Gerbrand Bakker uit 2006 is er nu het *Junior woordgeschiedenisboek* van Wim Daniëls. Dit aantrekkelijk

vormgegeven boek, gericht op kinderen vanaf tien jaar, gaat in korte, toegankelijke tekstjes in op de herkomst van ongeveer tweeduizend woorden, van *aambeien* via *dollar*, *jaar* en *procent* tot *zwemmen*. De tekst wordt afgewisseld met vragen en opdrachten en is geïllustreerd met tekeningen van Roger Klaassen.

*Van Dale Junior woordgeschiedenisboek. Waar komen onze woorden vandaan?* is een uitgave van Van Dale Lexicografie en kost € 27,95 (gebonden, 448 blz.).

ISBN 978 6648 092 0

## ■ ENGELS VOOR NEDERLANDERS



In de Nederlandse wetenschap en zakenwereld is de voertaal vaak het Engels, maar die taal stelt ook de gestudeerde of ontwikkelde Nederlander voor problemen. Het boek *English for High-Flyers*

is er voor hen "die hun Engels boven het gangbare steenkoleniveau willen tillen". Het gaat in op de vertroebelende invloed van de moedertaal, dat wil zeggen het toevoegen van Nederlandse regels en constructies op het Engels en het gebruik van 'valse vrienden' – en daarnaast gaat het in op de specifieke eigenaardigheden van het wetenschappelijke en zakelijke Engels.

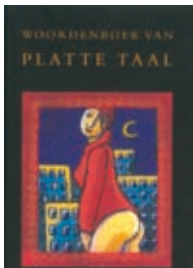
*English for High-Flyers. A Reference Book for Those Who Wish to Perfect Their English* van Diane Butterman is een uitgave van Boom en kost € 24,50 (ingenaaid, 270 blz.). ISBN 978 90 8506 361 2

## ■ AMBTENAREN TAAL



De gemeente Den Haag maakt werk van de taalvaardigheid van haar ambtenaren. Nadat er vorig jaar al een schrijfgids met taaltips verschenen is (*Helder Haags*), is er nu *Het helder Haags woordenboek*, met daarin ambtenarenwoorden die in gemeentelijke teksten beter niet gebruikt kunnen worden. De woordenlijst geeft alternatieven voor moeilijke, ouderwetse en lelijke woorden. Zowel het woordenboekje als de eerder verschenen schrijfhulp is gratis op te vragen bij de schrijver, Wouter de Koning: taaladviseur@denhaag.nl.

## ■ PLATTE TAAL



In het verzorgd uitgegeven *Woordenboek van platte taal* van Heidi Aalbrecht en Pyter Wagenaar zijn Nederlandse obsceniteiten, scheldwoorden, straattaal en Bargoens van de afgelopen veertig jaar geïnventariseerd, van *aangeschoten* en *aankakken* tot *zwik* en *zwitser*: in totaal zo'n 5200 lemma's. In speciale kaders worden onderwerpen als 'oom agent' en 'prostitutie' wat verder uitgediept, en het geheel is geïllustreerd met ietwat ondeugende tekeningen van kunstenaar Jacques Tange. (Zie ook de aanbieding op blz. 171.)

*Woordenboek van platte taal* is een uitgave van BZZTôH en kost € 29,50 (gebonden, 336 blz.). ISBN 978 90 453 0513 4

## ■ GESCHIEDENIS TALEN ONDERWIJS



Het Peeter Heyns-genootschap wil het onderzoek naar de historische didactiek van het taal- en letterkunde-onderwijs stimuleren, en geeft daartoe onder meer een reeks uit waarin de geschiedenis

van het talenonderwijs in de Lage Landen centraal staat. Onlangs verscheen het tweede deel in die reeks, een heruitgave in facsimile van de *Nieuwe Nederduytsche spraek-konst* van Jan Des Roches, uit 1761. Dit boek was aan het einde van de achttiende eeuw en het begin van de negentiende eeuw de bekendste en meestgebruikte grammatica in de zuidelijke Nederlanden.

Het eerste deel uit de reeks, Peeter Heyns' *Cort onderwijs van de acht deelen der Fransoischer talen*, is ook nog verkrijgbaar. Zie voor meer informatie [www.peeterheyns-genootschap.nl](http://www.peeterheyns-genootschap.nl).

*Nieuwe Nederduytsche spraek-konst. Derden druk, oversien en verbeterd door den auteur*, bezorgd door J.M. van der Horst en van een inleiding voorzien door J. Smeyers, is een uitgave van de Stichting Neerlandistiek VU en kost € 20,- (ingenaaid, 116 blz.). Bestellingen bij de uitgever, De Boelelaan 1105, 1081 HV Amsterdam. ISBN 978 90 72365 99 6

## ■ OPPERLANDS



Het *Opperlans woordenboek* van Battus is zowel een aanvulling als een register op zijn standaardwerk *Opperlans!* In Battus' eigen woorden: "Ik heb me in het *Opperlans woordenboek* beperkt tot tienduizend

lemma's: woorden die in *Opperlans!* stonden, woorden die er ook in hadden kunnen staan, en namen van Opperlandse meesters en begrippen. Op elk van de honderd bladzijden staan honderd woorden. Vaak was er op de rechterbladzijde nog wat ruimte, die ik opvulde met zinloze, maar goede Opperlansse poëzie."

*Opperlans woordenboek* is een uitgave van Querido en kost € 27,95 (gebonden, ca. 200 blz.). ISBN 978 90 214 5318 7

## ■ VROEGMIDDELNEDERLANDS ONLINE

Het in 2000 voltooid, monumentale *Vroegmiddelnederlands woordenboek* (VMNW) beschrijft het Nederlands van de dertiende eeuw. Sinds april is dit woordenboek ook op internet te raadplegen, waarbij de mogelijkheid bestaat om het VMNW in combinatie met het *Woordenboek der Nederlandsche Taal* (WNT) te doorzoeken. Website: <http://vmnw.inl.nl>.

## EN VERDER

■ *Rhenen, kruispunt van dialecten* van de Werkgroep Rhenens dialect. Over de woordenschat en grammatica van het Rhenens dialect van 1930-1950, dat zowel Hollandse en Brabantse als Veluwe invloeden heeft. Historische vereniging oudheidkamer Rhenen en omstreken, € 15,- (180 blz.). Bestellingen: H.B. Gieszen, tel. 0317 - 61 60 76, e-mail [henkgieszen@zonnet.nl](mailto:henkgieszen@zonnet.nl).

■ *Nederlands tussen Duits en Engels* van Matthias Hüning e.a. Bundeling van bijdragen aan een workshop die in 2005 werd gehouden aan de Freie Universität Berlin naar aanleiding van de in 1956 verschenen studie *Nederlands tussen Duits en Engels*, van de taalkundige C.B. van Haeringen, die het Nederlands niet alleen geografisch maar ook taalkundig tussen het Duits en het Engels positioneerde. De opgenomen (academische) artikelen bespreken deze visie in het kader van recent onderzoek. Stichting Neerlandistiek Leiden (ingenaaid, 290 blz.). Het boek is te bestellen door overmaking van € 29,50 op postgiro 3881447 t.n.v. Stichting Neerlandistiek Leiden o.v.v. 'SNL 15'. ISBN 978 90 78531 02 9

■ *Grammatica voor iedereen* van Frida Balk-Smit Duyzentkunst. Heruitgave van *Grammatica van het Nederlands* uit 2000, waarin emeritus hoogleraar Nederlandse taalkunde Frida Balk de Nederlandse grammatica kort en begrijpelijk uitlegt. Sdu Uitgevers, € 14,95 (ingenaaid, 244 blz.). ISBN 978 90 12 12077 7

■ *Klein gemakkelijk 1001 verhalen-vertelspel*. Kaartspel waarbij fantasie en taalgebruik een rol spelen. Ook te gebruiken bij taalontwikkelingsprogramma's en remedial teaching. Dubbelzes uitgeverij, € 14,95. Informatie en bestellingen: [www.vertelspel.nl](http://www.vertelspel.nl).

■ *Tussen angstaas en zebepad* van Willem Sluiskes. Inventarisatie van woorden waar een dieren naam in te herkennen is, zoals *zoetekauw* en *steunbeer*, alsook dieren namen die nog een andere betekenis hebben (*dolfijn* = 'elleboog onder aan afvoerbuis'). Verba, € 9,95 (gebonden, 182 blz.). Bestellingen: [info@ruitenbergoek.nl](mailto:info@ruitenbergoek.nl). ISBN 978 90 5513 789 3

(advertentie)

**www.leesmijnboek.nl**

Geef GRATIS uw eigen boek uit...



**Recent verschenen:**  
**1957 Een goed!  
bouwjaar**

Bert Westerink

ISBN/EAN: 978 90 5595 042-3  
€ 9,95

Leesmijnboek de printing-on-demand internet uitgeverij